

Revisjon av retningslinjer for åpne offentlige data

(AKA Retningslinjer ved tilgjengeliggjøring av offentlige data)

Oversikt

- ▶ 1. Tilby data gratis[endret]
- ▶ 2. Bruk maskinlesbare og standardiserte formater [endret]
- ▶ 3. Tilpass data til brukernes behov
- ▶ 4. Dokumenter dine data [endret]
- ▶ 5. Bruk åpne standardlisenser [endret]
- ▶ 6. Gjør data synlige [endret]
- ▶ 7. Legg til rette for tilbakemeldinger [endret]
- ▶ 8. Bruk fast adresser og unike identifikatorer– [endret]
- ▶ **9. Tilby data gjennom et API [ny]**
- ▶ **10. Tilby komplett nedlasting [ny]**
- ▶ **11. Tilby data uten registrering [ny]**
- ▶ **12. Publisert oversikt over virksomhetens data [ny]**
- ▶ **13. Oppmuntre til bruk [ny]**
- ▶ **14. Tilby oppdaterte data [ny]**

1. Tilby data gratis [endret]

Hovedregelen er at data skal være gratis. I enkelte tilfeller har utgivere anledning til å ta betalt for selve leveransen av data. Det er ikke anledning til å ta betalt for kostnader knyttet til innsamling og produksjon av data ved utregning av eventuell betaling for tilgjengeliggjøring av data. Hvis man tar betalt, skal opplysninger om grunnlaget for utregning av betalingsssatsene aktivt offentliggjøres (elektronisk) slik at de er lette å finne for potensielle brukere.

Det er viktigere at data er tilgjengelig enn at de er tilgjengelig gratis, men forvaltningen oppmuntres til å dele data gratis så langt det er mulig.

Endring: Oppdatert i samsvar med PSI-direktivet (2013)

Relevante lenker:

Prop. 111 L (2015–2016) om endringer i offentleglova: <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/prop.-111-l-20152016/id2483406/?q=&ch=7>

Share-PSI beste praksis: <https://www.w3.org/2013/share-psi/bp/zero/>

Offentleglova § 8 fjerde og femte ledd: <http://lovdata.no/lov/2006-05-19-16/§8>

2. Bruk maskinlesbare og standardiserte formater [endret]

Offentlige data som blir lagt ut til viderebruk må være tilgjengelig i maskinlesbare formater. I tillegg bør formatene være standardiserte. Dette sikrer god samhandlingsevne med annen informasjon (interoperabilitet) og legger ikke unødvendige begrensninger på hva informasjonen kan brukes til i fremtiden. Eksempler på maskinlesbare og standardiserte formater er CSV, XML, JSON og RDF-serialiseringer som RDF/XML, JSON-LD og Turtle.

Endring:

- Fjernet omtale av ikke-proprietære formater
- Lagt til eksempler på formater

Relevante lenker:

Difis veileder: <http://data.norge.no/document/del-og-skap-verdier-veileder-i-tilgjengeliggj%C3%B8ring-av-offentlige-data/4-hvordan-g%C3%A5r-du-fr-2>

Data on the web best practices - format: <https://www.w3.org/TR/dwbp/#dataFormats>

Data on the web best practices - maskinlesbare data: https://www.w3.org/TR/dwbp/#machine_readable

3. Tilpass data til brukernes behov

Virksomhetene bør tilpasse data for at viderebrukere enkelt kan ta dem i bruk, for eksempel ved å lage systemer for spørringer som er tilpasset spesifikke formål. Slike tilpasninger bør likevel ikke være til hinder for at datasett i sin opprinnelige form også blir gjort tilgjengelig dersom det blir etterspurt. Her er det viktig at virksomhetene er åpne for innspill fra de som ønsker å bruke dataene.

Relevante lenker:

<https://www.w3.org/TR/dwbp/#ProvideSubsets>

4. Dokumenter datasettene [endret]

Virksomhetene bør dokumentere datasettene slik at det blir enkelt å ta datasettene i bruk både for mennesker og data-applikasjoner. Med dokumentasjon mener vi beskrivelser som gjør det mulig for andre å oppdage, forstå og eventuelt bruke dine data. Dokumentasjonen bør derfor være strukturert og tilgjengelig i et standardisert format.

[Standard for beskrivelser av datasett og datakataloger](#) er anbefalt for dette formålet.

Endring:

- Lagt til referanse til standard
- Lagt til tekst om hva som menes med dokumentasjon
- Lagt til tekst om maskinlesbare beskrivelser

Relevante lenker:

Data.norge.no - slik registrer du et datasett: <http://data.norge.no/slik-registrerer-du-datasett>

Data.norge.no - standard for beskrivelse av datasett og datakataloger: <http://data.norge.no/dcat-ap-no>

DWBP - tilby metadata: <https://www.w3.org/TR/dwbp/#ProvideMetadata>

DWBP - tilby beskrivende metadata: <https://www.w3.org/TR/dwbp/#DescriptiveMetadata>

DWBP - tilby strukturerte metadata: <https://www.w3.org/TR/dwbp/#StructuralMetadata>

5. Bruk åpne standardlisenser [endret]

Dersom data som tilgjengeliggjøres er beskyttet etter åndsverkloven bør virksomheten si ifra seg sine egne eksklusive økonomiske rettigheter til bruk av datasettet. Dette kan enkelt gjøres ved å bruke åpne standardlisenser som Creative Commons 4.0 eller Norsk lisens for offentlige data (NLOD). Bruk av standardlisenser sikrer en enhetlig praksis for hvilke rettigheter viderebrukere har. Dette gjør det enkelt og forutsigbart for potensielle viderebrukere å vite hvilke vilkår de må forholde seg til.

Dersom data som tilgjengeliggjøres ikke er beskyttet etter åndsverkloven, bør virksomheten informere potensielle viderebrukere om dette med en enkel erklæring.

Endring:

- Lagt til anbefaling om CC-BY 4.0
- Lagt til anbefaling om enkel erklæring

Relevante lenker:

Difis veileder: <http://data.norge.no/document/del-og-skap-verdier-veileder-i-tilgjengeliggi%C3%B8ring-av-offentlige-data/4-hvordan-g%C3%A5r-du-fr-2>

6. Gjør data synlige [endret]

Beskrivelser av data som gjøres tilgjengelig for viderebruk skal være tilgjengelig på data.norge.no som er en katalog med beskrivelser av offentlige data som er tilgjengelige for bruk i Norge. Dette kan enten gjøres direkte på data.norge.no eller ved å publisere en maskinlesbar datakatalog på internett. “Standard for beskrivelser av datasett og datakataloger” er anbefalt for dette formålet. For datasett med antatt internasjonal bruk bør engelsk beskrivelse tilbys i tillegg til norsk.

Endring:

- Tekst endret fra «bør registreres på data.norge» til «skal være tilgjengelig...»
- Lagt til referanse til standard

Relevante lenker:

Data.norge.no - slik registrer du et dataett: <http://data.norge.no/slik-registrerer-du-datasett>

Data.norge.no - standard for beskrivelse av datasett og datakataloger: <http://data.norge.no/dcat-ap-no>

Share-PSI beste praksis: - etabler en portal for åpne offentlige data: <https://www.w3.org/2013/share-psi/bp/portal/>

7. Legg til rette for tilbakemeldinger [endret]

Gjennom å tilby brukerne muligheten for å gi tilbakemeldinger, vil virksomheten ha bedre forutsetninger for å forstå behovene til brukerne. Dette vil bidra til å forbedre kvaliteten på publiserte data og bygger tillit mellom utgiver og brukere. Kommunikasjonen mellom utgiver og brukere kan ved samtykke med fordel gjøres tilgjengelig for alle.

Endring:

- Generell omformulering
- Lagt til anbefaling om å gjøre tilbakemeldinger tilgjengelige

Relevante lenker:

DWBP - Tilbakemeldinger: <https://www.w3.org/TR/2016/WD-dwbp-20160519/#feedbacksection>

DWBP - Gjør tilbakemeldinger tilgjengelige: <https://www.w3.org/TR/dwbp/#FeedbackInformation>

8. Bruk fast adresser og unike identifikatorer– [endret]

Data bør ha unike, permanente og hensiktsmessige adresser på internett, slik at det er mulig å lenke data sammen. Dette gjelder både selve datasettet og versjoner og serier av dette, samt datasettets elementer. Data får økt verdi om de referer til andres data om den samme tingen, samme sted, samme hendelse, samme person osv. Det betyr at alle bør bruke samme identifikatorer på tvers av datasett, og legge til rette for at egne identifikatorer kan refereres til av andre.

Endring:

- Fjernet referanse til datahotellet
- Lagt til omtale av unike identifikatorer
- Lagt til omtale av versjoner, serier og elementer

Relevante lenker:

Utredning av standarder for pekere til offentlige ressurser på nett: <https://www.difi.no/artikkel/2016/01/utredning-av-standarder-pekere-til-offentlige-ressurser-pa-nett>

Bruk permanente URI-ar som identifikatorar for datasett: <https://www.w3.org/TR/dwbp/#UniquelIdentifiers>

Bruk permanente URI-ar som identifikatorar innenfor et datasett:

<https://www.w3.org/TR/dwbp/#identifiersWithinDatasets>

Tildel URI-ar for datasett versjonar og seriar: <https://www.w3.org/TR/dwbp/#VersionIdentifiers>

9. Tilby data gjennom et API [ny]

Et API (Application Programming Interface, eller programmeringsgrensesnitt) er den mest fleksible måten å tilby data på. Et API betegner et grensesnitt i en programvare slik at spesifikke deler av denne kan aktiveres (kjøres) fra en annen programvare. Det muliggjør bruk av data i sanntid, filtrering på forespørsel, og å arbeide med dataene på dataelement-nivå. Hvis datasettet er stort, oppdateres ofte, eller er komplekst, vil et API trolig være det beste alternativet for å publisere dine data.

Relevante lenker:

DWBP - Gjør data tilgjengelig gjennom et API: <https://www.w3.org/TR/dwbp/#useanAPI>

10. Tilby komplett nedlasting [ny]

Når data er distribuert på tvers av mange URI-er som logisk hører sammen i en samling med data, er det nyttig å kunne laste ned dette som et komplett datasett. Komplette nedlasting sikrer en konsistent håndtering av informasjonen som et datasett, og tar hensyn til brukere som ikke har teknisk kompetanse i bruk av API-er.

Relevante lenker:

DWBP - tilby komplett nedlasting: <https://www.w3.org/TR/dwbp/#BulkAccess>

11. Tilby data uten registrering [ny]

Offentlige åpne data bør i utgangspunktet gjøres tilgjengelig uten søknad eller registrering. Data skal kunne benyttes av hvem som helst, og til ethvert formål. Brukere bør samtidig gis anledning til frivillig å oppgi kontaktinformasjon, slik at utgiveren kan varsle brukerne for eksempel ved endringer eller driftsavbrudd.

Relevante lenker:

Gov.uk - The Open Data Principles (nr. 11):

<https://www.gov.uk/service-manual/technology/open-data.html>

12. Publisert oversikt over virksomhetens data [ny]

Hvilke data som publiseres som åpne data bør være drevet av brukernes behov. For at brukerne skal kunne be om tilgang til data, må de vite hvilke data som finnes. Virksomheter bør derfor vedlikeholde og publisere en oversikt over hvilke data de forvalter. [Standard for beskrivelse av datasett og datakataloger](#) er anbefalt for dette formålet.

Relevante lenker:

Share PSI - Publisert oversikt over data som virksomheten forvalter: <https://www.w3.org/2013/share-psi/bp/pomd/>

13. Oppmuntre til bruk [ny]

Å gjøre data tilgjengelig for allmennheten er ikke nok for at data skal bli brukt. Utgivere bør samhandle med brukerne og aktivt oppmuntre til bruk av deres offentlige data.

14. Tilby oppdaterte data [ny]

Virksomheten bør tilby oppdaterte data og være tydelig på hvilken oppdateringsfrekvens som gjelder.